

DESKUNDIGENBEWIJS IN HET STRAFPROCES

R.A. HOVING

Deskundigenbewijs in het strafproces

R.A. Hoving

Deskundigenbewijs in het strafproces

R.A. Hoving

ISBN: 9789462403895

Uitgeverij:

Wolf Legal Publishers (WLP)

Postbus 313

5060 AH Oisterwijk

Tel: +31 (0)13-5821366

E-Mail: info@wolfpublishers.nl

www.wolfpublishers.com

© 2017. R.A. Hoving (tekst)/WLP (opmaak)

J. Kruidhof (cover)

rijksuniversiteit
 groningen

Deskundigenbewijs in het strafproces

Proefschrift

ter verkrijging van de graad van doctor aan de
 Rijksuniversiteit Groningen
 op gezag van de
 rector magnificus prof. dr. E. Sterken
 en volgens besluit van het College voor Promoties.

De openbare verdediging zal plaatsvinden op
 donderdag 1 juni 2017 om 16.15 uur

door

Roelf Anton Hoving

geboren op 9 augustus 1987
 te Groningen

Promotores

Prof. mr. B.F. Keulen

Prof. mr. H. Prakken

Copromotor

Mr. dr. N.J.M. Kwakman

Beoordelingscommissie

Prof. mr. F. Vellinga-Schootstra

Prof. mr. A.R. Mackor

Prof. mr. L. Stevens

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	13
1. Aanleiding	13
1.1 Discussie over deskundigenbewijs	13
1.2 Gerechtelijke dwalingen	15
1.3 Onderzoeksvraag	17
2. Onderzoeksopzet	17
3. Terminologie	20
4. De bijdrage van deskundigenbewijs aan de kwaliteit van strafvorderlijke beslissingen	24
4.1 De juiste toepassing van het materiële recht	24
4.2 Waarheidsvinding	25
4.3 Procedurele rechtvaardigheid	25
4.4 Doelmatigheid	26
4.5 De bijdrage van deskundigenbewijs	27
2. Deskundigen in het Nederlandse strafproces	29
1. Inleiding	29
2. Het karakter van het Nederlandse strafproces	29
2.1 De ontwikkeling van het Nederlandse strafproces	29
2.2 De hoofdrolspelers in het Nederlandse strafproces	32
2.2.1 De rechter	32
2.2.2 Het Openbaar Ministerie	33
2.2.3 De verdediging	34
2.3 Het procesverloop van het Nederlandse strafproces	35
2.3.1 De opsporing	35
2.3.2 De berechting	39
2.3.3 De beraadslaging	42
2.3.4 De rechtsmiddelen	45
3. De Wet deskundige in strafzaken	46
3.1 De totstandkoming van de Wet deskundige in strafzaken	46
3.2 Het doel van de Wet deskundige in strafzaken	50
3.3 Het Besluit register deskundigen in strafzaken	53
4. De inzet van deskundigen in het Nederlandse strafproces	54
4.1 De omvang van de inzet van deskundigen in het strafproces	54
4.2 Onderzoeksinstituten en overkoepelende deskundigenorganisaties	58
5. De kennis en vaardigheden van de rechter	64
5.1 De kennis en vaardigheden van de rechter in het strafproces	64
5.2 Deskundigheidsbevordering van de rechter	67
5.2.1 De opleiding van de rechter	67
5.2.2 De concentratie van kennis binnen rechterlijke macht	69
6. De inschakeling van de deskundige en het onderzoek door de deskundige	72
6.1 De inschakeling, de definitie en de taak van de deskundige	72

6.1.1 De inschakeling van een deskundige	72
6.1.2 De betekenis van deskundige	73
6.1.3 De taak van een deskundige	74
6.2 Een nadere bepaling van deskundigheid	77
6.2.1 Uitzonderingen op het deskundigheidsbegrip	77
6.2.2 De verslagen en verklaringen van technische opsporingsambtenaren	85
6.3 De eisen aan de kennis en vaardigheden van deskundigen	89
6.3.1 De registratie-eisen van het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen	89
6.3.2 De eisen aan niet-geregistreerde deskundigen	95
6.4 Het benoemen en beëdiging van deskundigen	98
6.4.1 De benoeming van de deskundige	98
6.4.2 De bevoegdheid tot benoeming	102
6.4.3 De beëdiging van de deskundige	107
6.4.4 De vergoeding van de kosten	109
6.4.5 Het onderzoeksbelang	110
6.5 De opdracht aan de deskundige	114
6.5.1 De opdracht	114
6.5.2 De vraagstelling	117
6.5.3 De rechten en plichten van de deskundige	118
6.6 Het onderzoek door de deskundige	121
6.6.1 De voorschriften voor het doen van onderzoek	121
6.6.2 De voorschriften voor het DNA-onderzoek	122
6.6.3 Soorten onderzoeksvoorschriften	124
7. De informatie van de deskundige	127
7.1 Het deskundigenverslag	127
7.1.1 Het schriftelijke verslag van de deskundige	127
7.1.2 Geen beperkingen aan de reikwijdte van het verslag of de verklaring	131
7.2 De deskundigenverklaring	134
7.2.1 Het horen van deskundigen	134
7.2.2 Het horen van deskundigen door de rechter-commissaris	135
7.2.3 Het oproepen van deskundigen op het onderzoek ter terechtzitting	137
7.2.4 Het horen van deskundigen op het onderzoek ter terechtzitting	141
7.2.5 Het gebruik van verslagen van niet-gehoorde deskundigen	142
7.3 De rechten van de verdediging op verslagen van de deskundige	143
8. Meerdere deskundigen in het strafproces	147
8.1 Meerdere deskundigen op initiatief van de officier van justitie of de rechter (-commissaris)	147
8.2 De beoordeling door een extra deskundige op initiatief van de verdediging	148
8.3 Tegenonderzoek door een extra deskundige op initiatief van de verdediging	151
8.3.1 Tegenonderzoek op eigen initiatief van de verdediging	151
8.3.2 Algemene rechten tot tegenonderzoek	152
8.3.3 Bijzondere rechten tot tegenonderzoek	155

8.3.4 De beoordeling van verzoeken tot het benoemen van tegendeskundigen	157
8.4 De omgang met meerdere deskundigen	165
9. De consequenties van handelen in strijd met regels inzake deskundigenbewijs	167
9.1 De overtreding van voorschriften	167
9.1.1 De overtreding van voorschriften in het vooronderzoek	167
9.1.2 Overtreding van voorschriften tijdens rechtsgeding	173
9.2 De omgang met vormverzuimen in de praktijk	174
10. Het gebruik van deskundigenbewijs door de rechter	182
10.1 De beslissingen over deskundigenbewijs	182
10.2 De motivering van beslissingen over deskundigenbewijs in het vonnis	188
10.3 Het gebruik van deskundigenbewijs in een herzieningsaanvraag	193
11. Afronding	197
3. Deskundigen in het Engelse strafproces	203
1. Inleiding	203
2. Het karakter van het Engelse strafproces	203
2.1 De ontwikkeling van het Engelse strafproces	203
2.2 De hoofdrolspelers in het Engelse strafproces	205
2.2.1 De rechter	205
2.2.2 De Crown Prosecution Service	207
2.2.3 De verdediging	208
2.3 Het procesverloop in het Engelse strafproces	209
2.3.1 De opsporing	209
2.3.2 De berechting	210
2.3.3 De beraadslaging	213
2.3.4 De rechtsmiddelen	215
3. De ontwikkeling van de regelgeving over deskundigen in het Engelse strafproces	216
3.1 Gerechtelijke uitspraken	216
3.2 Criminal Procedure Rules	217
4. De inzet van deskundigen in het Engelse strafproces	219
4.1 Aandacht voor de institutionele context	219
4.2 De Forensic Science Regulator	221
4.3 Deskundigenregisters	224
4.4 Forensic science providers	225
5. De kennis en vaardigheden van de rechter	229
5.1 De kennis en vaardigheden van de rechter in het Engelse strafproces	229
5.2 Deskundigheidsbevordering van de rechter	231
6. De inschakeling van de deskundige en het onderzoek door de deskundige	232
6.1 De definitie en de taak van de deskundige	232
6.1.1 De noodzaak tot het inschakelen van een deskundige	232
6.1.2 De definitie van deskundige	233
6.1.3 De taak van de deskundige	234
6.2 Het inschakelen van deskundigen	237

6.3 De opdracht aan de deskundige	240
6.3.1 De opdracht en vraagstelling	240
6.3.2 De plichten van de deskundige	241
6.4 Het onderzoek door de deskundige	245
7. De informatie van de deskundige	247
7.1 Het deskundigenrapport	247
7.1.1 De schriftelijke informatie van de deskundige	247
7.1.2 De eisen aan het deskundigenrapport	248
7.1.3 De vermelding van onzekerheid in het deskundigenrapport	253
7.2 De introductie van het deskundigenrapport in strafproces	257
7.2.1 Het delen van het deskundigenrapport	257
7.2.2 De disclosure van niet-gedeelde informatie van deskundigen	259
7.3 De voorbereiding van de terechtzitting	263
7.3.1 Pre-trial case management	263
7.3.2 De single joint expert	264
7.3.3 De deskundigenbijeenkomst	265
8. De toelaatbaarheid van en omgang met deskundigenbewijs op de terechtzitting	267
8.1 De toelaatbaarheid van deskundigenbewijs op de terechtzitting	267
8.1.1 De beoordeling van de toelaatbaarheid	267
8.1.2 De deskundigheid van de deskundige	268
8.1.3 Het kennisgebied van de deskundige	269
8.1.4 De behulpzaamheid van de deskundige	273
8.1.5 Voldoende betrouwbaarheid van het deskundigenonderzoek	276
8.1.6 De hearsay-beweringen in het deskundigenbewijs	279
8.1.7 De rechtmatigheid van deskundigenbewijs	281
8.2 Het oproepen en horen van de deskundige ter terechtzitting	283
8.3 Hoger beroep	286
9. Het gebruik van deskundigenbewijs	286
9.1 De beslissingen over deskundigenbewijs door de jury	286
9.2 De rol van de rechter bij de beoordeling van deskundigenbewijs	288
10. Afronding	292
4. Deskundigen en het EVRM	293
1. Inleiding	297
2. De interpretatie van het EVRM door het Hof	297
3. Het recht op een eerlijk proces	301
3.1 Aspecten van het recht op een eerlijk proces	301
3.2 Het recht op een onafhankelijk en onpartijdig gerecht	304
3.3 Het recht om getuigen te horen	306
3.3.1 De betwisting van getuigenbewijs	306
3.3.2 Getuigen à charge	308
3.3.3 Getuigen à décharge	312
4. De behandeling van deskundigen	312
4.1 Deskundigen en het EVRM	312

4.2 Deskundigen als rechters	315
4.3 Deskundigen als getuigen	319
5. Deskundigen en het recht op een eerlijk proces	321
5.1 De omgang met deskundigenbewijs	321
5.2 De betwisting van deskundigenbewijs	325
5.2.1 Het recht op tegenspraak	325
5.2.2 De partijdigheid van de deskundige	326
5.2.3 Factoren die van belang zijn bij de beoordeling van de partijdigheid van een deskundige	328
5.2.4 Tegenspraak en het belang van de partijdigheid van een deskundige	332
5.2.5 Participatie van de verdediging bij de totstandkoming van een deskundigenrapport	335
5.3 Het horen van de deskundigen	338
5.3.1 De uitgangspunten	338
5.3.2 Het horen van deskundigen à charge met een dominante rol	339
5.3.3 Het horen van deskundigen à charge zonder dominante rol	340
5.4 Het recht op een tegendeskundige	343
5.5 Afstand doen van het recht op tegenspraak	348
6. Afronding	350
5. Waarheidsvinding in het strafproces	349
1. Inleiding	353
2. Het karakter van waarheidsvinding in het strafproces	355
2.1 De rationalistische procestraditie	355
2.2 Over bewijs en bewijsmateriaal	358
2.3 De verhouding tussen het recht en de feiten	359
2.4 Over kennis, waarheid en feiten	361
2.5 Het verkrijgen van kennis	365
2.5.1 Theorieën over het rechtvaardigen van overtuigingen	365
2.5.2 Een gezond-verstand benadering van het rechtvaardigen van overtuigingen	370
2.5.3 Het rechtvaardigen van overtuigingen in het strafproces	372
2.5.4 Intermezzo: de deskundige en de waarheid	376
2.6 Waarheidsvinding en zekerheid	377
3. Redeneren met bewijsmateriaal	381
3.1 Het belang van de bestudering van bewijsredeneringen	381
3.2 Manieren om bewijsredeneringen te bestuderen	382
3.2.1 Benaderingen voor het bestuderen van bewijsredeneringen	382
3.2.2 Het gebruik van bewijsmateriaal	386
3.2.3 Dat wat moet worden bewezen	388
3.2.4 De bestudering van bewijsmateriaal	389
3.3 De reconstructie van een argument	391
3.3.1 Premissen en conclusie	391
3.3.2 De reconstructie van bewijsredeneringen in het strafproces	397
3.3.3 Generalisaties en feiten van algemene bekendheid	400

3.3.4 De identificatie van gebruikte argumentatieschema's	403
3.4 Dialogen en bewijsredeneringen	405
3.4.1 Het sociale karakter van bewijsredeneringen	405
3.4.2 De basistypen dialoog	407
3.4.3 De eigenschappen van een dialoog	409
3.4.4 De overtuigingsdialoog in het strafproces	412
3.5 Kritische beoordeling van bewijsredeneringen	415
3.5.1 Het belang van kritisch onderzoek	415
3.5.2 De relevantie van bewijsmateriaal	415
3.5.3 De betrouwbaarheid van bewijsmateriaal	420
3.5.4 De bewijswaarde van bewijsmateriaal	428
3.5.5 De beoordeling van bewijsredeneringen tijdens een overtuigingsdialoog	439
4. Afronding	444
6. De deskundigengetuigenis	447
1. Inleiding	447
1.1 Waarheidsvinding en de omgang met de deskundigengetuigenis in het strafproces	447
1.2 De indeling van het hoofdstuk	449
2. Getuigenissen	450
2.1 Getuigenissen als bron van kennis	450
2.2 Getuigenissen als bewijsmateriaal	455
2.3 De betrouwbaarheid van een getuigenis	458
2.3.1 Drie benaderingen voor de beoordeling van de betrouwbaarheid van een getuigenis	458
2.3.2 De eigenschappen van de getuigenis	460
2.3.3 De eigenschappen van de spreker van de getuigenis	462
2.3.4 De mate waarin de getuigenis past bij de eigen achtergrondovertuigingen van het publiek	466
3. De deskundige	466
3.1 De definitie van deskundige	466
3.2 Het verwerven van deskundigheid	468
3.2.1 Een model van kennisverwerving	468
3.2.2 Vormen van kennis	471
3.3 Het relatieve karakter van deskundigheid	473
3.3.1 De status van deskundige	473
3.3.2 De functies van de deskundige	475
3.4 De minimumeisen aan de kennis en vaardigheden van de deskundige	477
3.5 De deskundige in het strafproces	478
3.5.1 De definitie van deskundige	478
3.5.2 Het publiek van de deskundige in het strafproces	479
3.6 Deskundigen en getuigen	483
3.7 Intermezzo: rechtspsychologen en de betrouwbaarheid van getuigenissen in het strafproces	485

4. De deskundigengetuigenis	487
4.1 Een argumentatieschema voor deskundigengetuigenissen	487
4.2 Het probleem met het beoordelen van de deskundigengetuigenis	491
4.2.1 Het beoordelen van de betrouwbaarheid door het publiek	491
4.2.2 De deskundigengetuigenis en kennis	495
4.2.3 De problemen bij de beoordeling van deskundigengetuigenissen	497
4.3 Extreme reacties op de problemen bij het beoordelen van de deskundigengetuigenis	499
4.3.1 Het vertrouwen in deskundigen	499
4.3.2 Het beroep op autoriteit als drogreden	500
4.3.3 Het begrip autoriteit	503
4.4 Meerdere deskundigen	506
5. De beoordeling van de betrouwbaarheid van de deskundigengetuigenis	507
5.1 De zelfstandige beoordeling van de deskundigengetuigenis door het publiek	507
5.2 De opleiding van het publiek	509
5.3 Kritische vragen	511
5.4 Het stellen van kritische vragen in het Nederlandse strafproces	512
5.4.1 Wie stelt de kritische vragen?	512
5.4.2 Hoe worden de kritische vragen gesteld?	514
5.4.3 Wanneer worden de kritische vragen gesteld?	517
5.4.4 Wie beantwoordt de kritische vragen?	518
6. Zes kritische vragen over de betrouwbaarheid van een deskundigengetuigenis	520
6.1 Inleiding	520
6.2 Deskundigheidsvraag	521
6.2.1 Het belang van de deskundigheid van de deskundige	521
6.2.2 Het vaststellen en beoordelen van de deskundigheid van de deskundige	522
6.2.3 Hulp bij het vaststellen van de deskundigheid	522
6.3 Kennisgebiedsvraag	531
6.3.1 Het belang van deskundigheid op het juiste kennisgebied	531
6.3.2 De beoordeling van deskundigheid op het juiste kennisgebied	533
6.3.3 Hulp bij het beoordelen van deskundigheid op het juiste kennisgebied	543
6.4 Communicatievraag	544
6.4.1 Het belang van goede communicatie	544
6.4.2 De beoordeling van de communicatie	547
6.4.3 Hulp bij het beoordelen van de communicatie	555
6.5 Geloofwaardigheidsvraag	558
6.5.1 Het belang van geloofwaardigheid	558
6.5.2 Het vaststellen van de geloofwaardigheid	559
6.5.3 Hulp bij het vaststellen van de geloofwaardigheid	565
6.6 Consistentievraag	566
6.6.1 Het belang van consistentie	566
6.6.2 De beoordeling van de consistentie	567

6.6.3 Hulp bij de beoordeling van de consistentie	568
6.7 Bewijsvraag	569
6.7.1 Het belang van de onderbouwing van een deskundigengetuigenis	569
6.7.2 De beoordeling van de onderbouwing van een deskundigengetuigenis	572
6.7.3 Hulp bij de beoordeling van de onderbouwing van een deskundigengetuigenis	576
7. Meerdere deskundigen	576
7.1 De noodzaak van meerdere deskundigen	576
7.2 Het regressieprobleem	579
7.3 De waarde van gelijkkluidende deskundigengetuigenissen	581
7.4 Omgaan met elkaar tegensprekende deskundigen	583
8. Afronding	590
7. Slotbeschouwing	593
1. Inleiding	593
2. De toepasbaarheid van de onderzoeksbevindingen	594
2.1 Inleiding	594
2.2 Verschillen en overeenkomsten tussen het Nederlandse en Engelse rechtsstelsel	595
2.3 De toepasbaarheid van de theorie over de omgang met deskundigenbewijs	599
3. Een verbeterde omgang met deskundigenbewijs in het Nederlandse strafproces	602
3.1 Inleiding	602
3.2 De definitie van deskundige	602
3.3 De inschakeling van de deskundige	607
3.4 De kwaliteit en het aanbod van forensisch deskundigenonderzoek	613
3.5 Het rapport van de deskundige	618
3.6 De openbaarmaking van een deskundigenrapport	624
3.7 De mogelijkheden tot betwisting van belastend deskundigenbewijs door de verdediging	629
3.8 De deskundigenbijeenkoms	635
3.9 De beoordeling van het deskundigenbewijs	638
3.10 De keuze voor en motivering van het gebruik van deskundigenbewijs	642
4. Tot slot	648
Samenvatting	649
Summary	659
Literatuur	669
Jurisprudentie	711

1. INLEIDING

1. Aanleiding

1.1 Discussie over deskundigenbewijs

In het Nederlandse strafproces wordt regelmatig gebruik gemaakt van de informatie van deskundigen. De hulp van deskundigen wordt ingeroepen als in het strafproces wetenschappelijke, technische of andere bijzondere informatie nuttig is bij de opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten. Juristen en opsporingsambtenaren beschikken vaak niet over de benodigde kennis of de benodigde vaardigheden om deze informatie te verkrijgen. Daarom worden deskundigen die wel over deze kennis beschikken, betrokken bij het strafproces. De bijdrage van deskundigen aan de opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten is lange tijd redelijk onomstreden geweest. Vanaf begin jaren '90 laaide er echter een discussie op over het gebruik van deskundigenbewijs in het strafproces. Er zijn verschillende redenen aan te wijzen voor het ontstaan van deze kritische houding tegenover de inzet van deskundigen in het strafproces.

Een eerste reden was de opkomst van het forensische DNA-onderzoek halverwege de jaren '80. In 1984 werd ontdekt dat er hypervariabele gebieden bestonden op het menselijke DNA.¹ Deze ontdekking werd al snel met succes toegepast binnen het strafproces voor de identificatie van een moordenaar. Slechts enkele jaren later werd er wereldwijd forensisch DNA-onderzoek uitgevoerd.² De introductie van het forensisch DNA-onderzoek verliep echter niet geruisloos. In Engeland en de Verenigde Staten werd een felle discussie gevoerd over de betrouwbaarheid en waarde van het forensische DNA-bewijs.³ En in Nederland werd al snel de aandacht gevraagd voor de rechtmatigheid van de afgifte van lichaamseigen materiaal, waar de wetgever op reageerde met de Wet DNA-onderzoek.⁴

Een tweede reden was de toenemende aandacht voor bewijsvragen in het strafproces van diverse wetenschappers, zoals (rechts)psychologen, sociologen, (wetenschaps)filosofen, logici, statistici en informaticawetenschappers. De omgang met bewijsmateriaal in het strafproces, waaronder deskundigenbewijs, kwam onder het vergrootglas van niet-juridische wetenschappers te liggen, doordat het strafproces een bruikbaar en herkenbaar model bood ter illustratie van niet-juridische theorieën of omdat zij zelf als deskundigen in het strafproces actief waren. De niet-juridische wetenschappers analyseerden vanuit hun

---

¹ Hypervariabele gebieden op het menselijk DNA zijn gebieden op het DNA die buiten de genen liggen. Ze bestaan uit herhalingen van korte stukjes DNA. Het aantal herhalingen en als gevolg daarvan de lengtes van de gebieden verschillen van persoon tot persoon, Meulenbroek & Poley, p. 25.

² Meulenbroek & Poley 2014, p. 25-34. In Nederland werd in 1989 voor het eerst een forensisch DNA-onderzoek uitgevoerd.

³ Zie voor Engeland: Redmayne 2007 en voor de VS: Mnookin 2001, p. 193-206.

⁴ Wet van 8 november 1993 tot aanvulling van het Wetboek van Strafvordering met voorzieningen ten behoeve van DNA-onderzoek in strafzaken (Stb. 1993, 596).

eigen kennisgebied bewijsredeneringen in het strafproces, leverden hier kritiek op en gaven advies om de door hun geconstateerde problemen op te lossen. Voorbeelden zijn de psychologen Crombag, Van Koppen en Wagenaar die met hun publicaties, zoals het boek 'Dubieuze zaken' uit 1992, opschudding veroorzaakten en het debat over de waarheidsvinding in het strafproces aanwakkerden.⁵

Een derde reden voor de toename van de wereldwijde aandacht voor deskundigenbewijs in juridische procedures was de uitspraak van het Supreme Court van de Verenigde Staten in *Daubert v Merrell Dow Pharmaceuticals* in 1993.⁶ Deze civielrechtelijke zaak ging over de toelaatbaarheid (admissability) van deskundigenbewijs. Het Supreme Court zette uiteen hoe een rechter moet beoordelen of deskundigenbewijs betrouwbaar genoeg is om te worden gepresenteerd aan de jury.⁷ De uitspraak had ook consequenties voor het strafproces. Naar aanleiding van deze uitspraak verschenen er talloze artikelen van juristen en andere wetenschappers over de betrouwbaarheid van deskundigenbewijs in het strafproces.⁸ Sindsdien duikt deze uitspraak geregeld op als ergens op de wereld – ook in Nederland – de omgang met deskundigenbewijs in het strafproces wordt besproken.⁹

Met het oplaaien van de discussie over deskundigenbewijs in het recht nam in Nederland de belangstelling van juristen voor deskundigen in het strafproces toe.¹⁰ Sinds het begin van de jaren '90 zijn er onder meer een aantal proefschriften verschenen over deskundigen in het strafproces, namelijk: 'Deskundigen in Nederlandse strafzaken' van Hielkema uit 1996, 'Expert Evidence Compared. Rules and Practices in the Dutch and American Criminal Justice System' van Van Kampen uit 1998, 'Expert Evidence in the Criminal Justice Process' van Meintjes-Van der Walt uit 2001 en meer recentelijk 'Gedragdeskundigen in strafzaken' van Van Esch in 2012.¹¹ De discussie over deskundigen in het strafproces is sindsdien niet gaan liggen. In de afgelopen 20 jaren zijn grote delen van de wetgeving rondom deskundigen in het strafproces gewijzigd, hebben rechters tal van uitspraken gedaan over deskundigen en zijn er in de wetenschap nieuwe inzichten ontstaan over de omgang met deskundigenbewijs. Deze ontwikkelingen vragen om een nieuwe doordening van de rol van de deskundige in het (Nederlandse) strafproces. Dit proefschrift wil daarin voorzien.

---

⁵ Crombag, Van Koppen en Wagenaar 1992. Zie ook het proefschrift van Broeders uit 2003 over de grondslagen van de criminalistiek.

⁶ *Daubert v. Merrell Dow Pharmaceuticals, Inc* [1993], 113 S CT 2786, p. 2794-2798.

⁷ In hoofdstuk 6, par. 6.7.2 worden de beoordelingscriteria toegelicht.

⁸ De literatuur over de *Daubert*-uitspraak rechtvaardigt een studie op zich. Voor een eerste indruk van het commentaar kan worden verwezen naar de drie artikelen in Roberts 2014 (een antologie van invloedrijke artikelen over deskundigenbewijs in het strafproces).

⁹ Zie bijvoorbeeld Corstens/Borgers 2014, p. 148.

¹⁰ De eerste versie van het handboek *Forensische expertise* van Nijboer verscheen bijvoorbeeld in 1990.

¹¹ Hielkema 1996, Van Kampen 1998, Meintjes-Van der Walt 2001 en Van Esch 2012.

1.2 Gerechtelijke dwalingen

De discussie over deskundigenbewijs in het strafproces werd in Nederland aan het begin van de 21^e eeuw verder aangewakkerd door een aantal gerechtelijke dwalingen in strafzaken waar een verkeerde omgang met deskundigenbewijs mede debet aan was.

Puttense moordzaak

Op 26 juni 2001 verklaarde de Hoge Raad de aanvraag tot herziening in de Puttense moordzaak gegrond.¹² Het hof had de verdachten veroordeeld voor verkrachting en moord.¹³ De aanvraag tot herziening werd gegrond verklaard, omdat het oordeel van de deskundige waarop het hof zich had gebaseerd niet was gebaseerd op alle relevante informatie uit het dossier en deels onduidelijk was geweest. Daardoor was het hof tot een onjuiste gevolgtrekking gekomen. Tijdens het opsporingsonderzoek waren op het slachtoffer spermasporen aangetroffen waarvan het DNA niet overeenkwam met het DNA van de verdachten. Voor het hof had een gynaecoloog verklaard dat het mogelijk was dat de verdachten achtergebleven sperma van een eerdere vrijpartij uit de schede hadden geslept ('sleespoorthorie'). In het kader van het herzieningsverzoek stelde dezelfde gynaecoloog echter dat zijn theorie puur hypothetisch was en dat hij geen rekening had gehouden met de concrete feiten. Nadat de deskundige kennis had genomen van deze feiten concludeerde hij dat het 'hoogst onwaarschijnlijk is dat het buiten de vagina aangetroffen sperma afkomstig is van een eerdere coïtus en bij die verkrachting is verslept'.¹⁴ Bij de hernieuwde beoordeling werden de verdachten vrijgesproken.¹⁵ Jaren later werd een nieuwe verdachte veroordeeld.¹⁶

Schiedammer parkmoord

Op 25 januari 2005 verklaarde de Hoge Raad de aanvraag tot herziening in de Schiedammer Parkmoordzaak gegrond.¹⁷ Het hof had Kees B. veroordeeld voor moord.¹⁸ De herzieningsaanvraag werd gegrond verklaard, omdat een andere verdachte bekende de moord te hebben gepleegd. Bovendien kwam zijn DNA overeen met de op het slachtoffer gevonden DNA-sporen. Eerder, in het kader van het strafproces tegen Kees B., was door DNA-deskundigen geconstateerd dat de gevonden DNA-sporen niet overeenkwamen met het DNA van Kees B. De deskundigen hadden echter in hun deskundigenrapport noch op de terechtzitting melding gemaakt van hun twijfels over de schuld van Kees B. vanwege het ontbreken van de DNA-match. Mede daardoor had de rechter het ontbreken van de DNA-match niet meegenomen in zijn oordeel.¹⁹ Hiermee was het onjuiste oordeel van de rechter

¹² HR 26 juni 2001, ECLI:NL:HR:2001:AA9800.

¹³ Hof Arnhem 3 oktober 1995, ECLI:NL:GHARN:1995:AE1889.

¹⁴ HR 26 juni 2001, ECLI:NL:HR:2001:AA9800.

¹⁵ Hof Leeuwarden 24 april 2002, ECLI:NL:GHLEE:2002:AE1877.

¹⁶ Hof Arnhem 10 november 2011, ECLI:NL:GHARN:2011:BU3933.

¹⁷ HR 25 januari 2005, ECLI:NL:HR:2005:AS1872.

¹⁸ Hof's-Gravenhage 8 maart 2002, ECLI:NL:GHSGR:2002:AE0013.

¹⁹ Posthumus 2005, p. 167 e.v.

In het Nederlandse strafproces wordt regelmatig gebruik gemaakt van deskundigenbewijs. De inzet van deskundigen in strafzaken is echter niet vanzelfsprekend. Gerechtelijke dwalingen, bijvoorbeeld in de Schiedammer Parkmoordzaak, roepen de vraag op of in het strafproces op de juiste manier met deskundigen wordt omgegaan. De informatie van deskundigen behoort er immers aan bij te dragen dat in het strafproces de juiste beslissingen worden genomen. Met de Wet deskundige in strafzaken heeft de wetgever gereageerd op de discussie over de omgang met deskundigenbewijs. Is de wetgever er in geslaagd het strafproces zo in richten dat deskundigenbewijs een zo groot mogelijke bijdrage kan leveren aan de kwaliteit van de beslissingen die in het strafproces worden genomen? Of kan de omgang met deskundigenbewijs nog worden verbeterd?

In dit onderzoek worden enkele knelpunten geconstateerd bij de omgang met deskundigenbewijs in het Nederlandse strafproces. Daarom worden aanbevelingen voor verbeteringen gedaan, gebaseerd op de omgang met deskundigenbewijs in het Engelse strafproces en door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en op inzichten over de omgang met deskundigenbewijs uit de filosofie, sociologie en argumentatieleer.

Rolf Hoving is docent en onderzoeker strafrecht bij de Rijksuniversiteit Groningen.

